Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. 599

Wilno, dnia 27 stycznia 1932 r.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a.

S p r a w a j ę z y k a l i t e w s k i e g o w s z k o ł a c h ł o t e w s k i c h .Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.18/, delegacja T-wa Jedności litewsko-łotewskiej w tych dniach została przyjęta przez łotewskiego ministra Oświaty Keninsza. Delegacja zwróciła się do ministra z prośbą o wprowadzenie wykładów jęz.litewskiego w szkołach łotewskich. Pozatem delegacja prosiła ministra o zastąpienie wykładów jęz.niemieckiego językiem angielskim lub francuskim, który, jej zdaniem, jest odpowiedniejszy do celów wzajemnego zaznajomienia się państw bałtyckich. Wreszcie delegaci prosili również o wprowadzenie w szkołach łotewskich obszerniejszych wykładów geografji Litwy. Minister w swej odpowiedzi m.in.podkreślił, że wykłady jęz.litewskiego wprowadzono już w uniwersytecie ryskim oraz w klasycznem gimnazjum w Mitawie i instytucie nauczycielskim. Wreszcie minister wyraził życzenie, by w takim stopniu wprowadzono również wykłady jęz. łotewskiego w szkołach litewskich.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a.

D o k o ł a p r o w i n c j o n a l n e j p r a s y t a u t i n i n k ó w .Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.18/, generalny sekretarz partji tautininków udzielił następujących informacyj w sprawie wiadomości w "Lietuvos Žinios" o połączeniu pism prowincjonalnych tautininków: Wiadomość "Lietuvos Žinios" jest prawdziwa tylko w 50 procentach. Istotnie zamierza się 4 prowincjonalne pisma tautininków drukować w jednem miejscu, a mian.w Szawlach. Odbyła się również rozmowa z p.T.Tilvytisem w sprawie objęcia przez niego redakcji zjednoczonych pism. Jednak sprawa ta nie została przesądzona. Wiadomość o 800-set litach płacy redaktora jest przesadzona. Na prowincji wychodzą obecnie 4 pisma, które właśnie mają być zjednoczone: w Szawlach "Siaures Lietuva" /Litwa Północna/, w Birżach "Biržų Žinios" /Wiadomości Birżańskie/, w Poniewieżu "Musų Kraštas" /Nasz Kraj/ i w Telszach "Žemajcziu Balsas" /Głos Żmudzinów/. Wspólna drukarnia dla tych 4-ch pism została już zamówiona i w terminie do 15-go lutego zacznie działać. Skoncentrowanie wzmiankowanych 4-ch pism tłumaczy się jedynie względami ekonomicznemi, gdyż, jeżeli chodzi o treść, centrala jest naogół z pisemek zadowolona.

S p r a w a k o l p o r t a ż u p r a s y l i t e w s k i e j w W i l n i e n a L i t w i e ."Lietuvos Aidas" /Nr.18/ zamieszcza wzmiankę p.t."Rozpowszechniajmy prasę Litwinów wileńskich". W Wilnie ukazują się 4-ry litewskie pisma: 2 razy na tydzień "Vilniaus Rytojus" z dodatkami "Musų Artojas" /Nasz Rolnik/ i "Auszrele" /Jutrzenka/ dla dzieci, raz na dwa tygodnie "Vilniaus Žodis" oraz dwa miesięczniki:"Jaunimo Draugas" i "Vilniaus Varpas". Wszystkie te pisma wprawdzie różnią się nieco między sobą pod względem światopoglądu lecz są wszystkie ciekawe, jako prasa litewska Wileńszczyzny. Rzadko który obywatel Litwy Niepodległej orjentuje się w sprawie prasy Litwinów wileńskich. Tymczasem w prasie litewskiej w Wilnie jest wiele rzeczy, które nie są zamieszczane w prasie Litwy Niepodległej. Prasą litewską w Wilnie należy interesować się jak najwięcej i dążyć do tego, by miała ona w Niepodległej Litwie jak największy nakład. Związek Wyzwolenia Wilna winienby ciągle ogłaszać w prasie w jaki sposób można pisma litewskie z Wilna sprowadzać i rozpowszechniać.

S p r a w a s t y p e n d j ó w p a ń s t w o w y c h .Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr. 16/, są na Litwie trzy rodzaje stypendjów państwowych: I.stypendja dla odbywających studja wyższe zagranicą, II stypendja dla specjalizujących się zagranicą w dziale sztuki i muzyki, III. stypendja dla uczących się zagranicą w różnych szkołach i na kursach specjalnych. Do pierwszej kategorji stypendjów należą: 1.21 stypendjów Ministerstwa Oświaty, w tem 12 stypendjów wynoszących po 350 lt. miesięcznie i tysiąc litów djet podróżnych

rocznie oraz 9 stypendjów, wynoszących po 300 lt. miesięcznie i tysiąc litów djet podróżnych rocznie. 2/.3 stypdendja Ministerstwa Sprawiedliwości, w tem jedno stypendjum po 350 lt. mies. i 2 styp. po 400 lt. mies. oraz po tysiąc lt.djęt podróżnych rocznie.3/.16 stypendjów Ministerstwa Finansów, w tem 13 styp.po 350 lt. i 3 stypendja po 300 lt.,4/.2 styp. M.S.Zagr.po 400 lt. mies.5/.6 styp. Min. Komunikacji, 1 350 lt.mies. i 5 300 lt. mies. oraz po 1500 lt. djet podróżnych. 6. 70 stypendjów M-stwa Rolnictwa, w tem 43 stypendja po 350 lt. i tysiąc lt. djet podróżnych rocznie, 11 stypendjów po 300 lt. i djety podróżne i 16 styp.po 250 lt. bez djet podróżnych. 7. Stypendja dla przygotowywania sił profesorskich w uniwersytecie w liczbie 6-ciu po 400 lt. i tysiąc lt.djet podróżnych.

Do drugiej kategorji należy 9 stypendjów Ministerstwa Oświaty po 400 lt. mies. i tysiąc lt. djet podróżnych.

Do trzeciej kategorji należy 18 styp. M-stwa Oświaty, w tem 2 styp. po 350 lt. mies. i tysiąc lt.djet podróżnych oraz 316 styp. po 300 lt. i tysiąc lt. djet podróżnych.

Ministerstwo Komunikacji daje 8 styp. marynarzom, w tem 4 styp. po 400 lt. mies.i 500 lt. djet podr. rocznie /w Europie zachodniej/ oraz 4 stypendja po 250 lt.mies. i 500 lt. djet podr.rocznie /na Łotwie/. Stypendja studjujących w szkołach litewskich są nast.: 115 styp. Min.Oświaty dla studentów uniwersytetu po 150 lt. mies., 10 styp. M-stwa Spr.Wewn. po 150 lt. mies. Oba rodzaje stypendjów na przeciąg 12 miesięcy. W kowieńskiej szkole muzycznej udziela M-stwo Oświaty 15 styp.po 100 lt. mies. w ciągu 10 mies.nauki; w kowieńskiej szkole Sztuk Pięknych 15 stypendjów po 100 lt. mies. w ciągu 10 mies. nauki; w seminarjach nauczycielskich w Marjampolu, Poniewieżu, Szawlach i Płungiach po 10 stypendjów, a w seminarjum nauczycielskiem w Taurogach 20 stypendjów /w tem 10 styp.dla uczniów pochodzących z obszaru Kłajpedy/ po 75 lt. mies. w ciągu 10 mies. nauki. Stypendyści M-stwa Finansów,studjujący nauki handlowe w Danji uzyskają stypendja w wys.350 lt. mies. i tys.lt. djet podróżnych.

Gabinet Ministrów uchwalił wydać Ministerstwu Oświaty z funduszu zasobów państwowych awans w wys. 98.550 lt.na stypendja w 1932 r.oraz Ministerstwu Obrony Kraju awans w wys.40 tys.lt. na ten sam cel.

Z a p o m o g a d l a b e z r o b o t n y c h .Jak podają "Lietuvos Zinios" /Nr.16/, Gabinet Ministrów uchwalił asygnować M-stwu Spraw Wewn.150 tys.lt awansem na 1932 r. w celu walki z bezrobociem przez zorganizowanie prac publicznych.

D o k o ł a r o k o w a ń r z ą d u z K o ś c i o ł e m .Jak podają "Lietuvos Żinios" /Nr.18/, między rządem a Kościołem oddawna prowadzone już są rokowania. Do porozumienia jednak nie doszło. Jednym z główniejszych tematów rokowań jest sprawa wydziału teologiczno-filozoficznego. Rząd, dokonawszy zmiany statutu uniwersyteckiego pragnąłby go nareszcie wprowadzić w życie, zaś księża bronią, jak tylko mogą dawnych pozycyj, pragnac, by wydział teologiczno-filozoficzny nadal działał według dawnego statutu. Nie zatwierdzone zostały następujące osoby z personelu profesorskiego wydziału teolog-filozoficznego: prof.Balczykonis, ks.M Alauskas, prof.Eretas, biskup Reinys, prof.Raczkauskas. Z prywatnych docentów zatwierdzono jedynie Griniusa i dr.Salysa.

P o w t ó r n y w y r o k ś m i e r c i n a k o m u n i s t ę K a s p e r a j t i s a .Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.18/, 23.I r.b. Trybunał Najwyższy rozpatrzył skargę kasacyjną sekretarza centralnego komitetu litewskiej partji komunistycznej Kasperajtisa, który wyrokiem Sądu Wojennego został skazany na karę śmierci za zabójstwo sekretarza szawelskiego "rejkomu" Polańskiego. Trybunał Najwyż szy skargę kasacyjną odrzucił i wyrok Sądu Wojennego zatwierdził. Obrońca Kasperajtisa złoży Prezydentowi Państwa prośbę o ułaskawienie.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE .

K r o n i k a .

P r o t e s t L i t w i n ó w k ł a j p e d z k i c h p r z e c i w k o p o l i t y c e D y r e k t o r j a t u. Jak podaje "Dzień Kow." /Nr.18/, 21 b.m. odbyło się w Kłajpedzie zgromadzenie miejscowych Litwinów z udziałem ok.tysiąca osób. Z przemówieniami wystąpiło przeszło 10 osób, a m.in.poseł do Sejmiku Lekszas, Kierajtis i in.Mówcy wyczerpująco omówili prace obecnego Dyrektorjatu, wskazując, że od pierwszych dni swego urzędowania rozpoczęło ono walkę przeciwko litewskości, ignorując prawa Litwinów, łamiąc statut, a w ostatnich czasach nawet dochodząc aż do zdrady stanu.

Wkońcu zgromadzeni uchwalili rezolucję, złożoną z 5 punktów, wskazując w niej, że obecne Dyrektorjum hamuje rozwój narodowy Litwinów, germanizuje dzieci litewskie, krępuje rozwój szkolnictwa litewskiego, nie udzielając odpowiednich zezwoleń, nie zatwierdzając nauczycieli i t.p.W drugim punkcie rezolucji wskazuje się na złamanie przez obecne Dyrektorjum §27 statutu autonomicznego, przewidującego równouprawnienie w kraju jęz.litewskiego z niemieckim oraz wyraża się żądanie, by wszyscy urzędnicy kraju posiadali również jęz.litewski. W końcu tego punktu rezolucji podaje się spis nazwisk osób, piastujących wysokie urzędy i nie posiadających jęz. litewskiego, jak np.prokurator Schwintek, główny burmistrz Kłajpedy Bridlinger, radca szkolny Meyer i in.

Następnie zarzuca się Dyrektorjum, iż w obecnych czasach kryzysu ekonomicznego wykazało kompletną dezorjentację i nieumiejętność w rozwiązaniu zagadnień gospodarczych. Pozatem Dyrektorjum złamało ustawę o samorządach z 1924 r., wyłączając z wyborów tych wyborców Litwinów, którzy nie posiadają jeszcze kłajpedzkich dowodów osobistych. Wreszcie w punkcie piątym zarzuca się Dyrektorjum, że ośmieliło się nawet przystąpić do prowadzenia tajnych rokowań z rządem niemieckim, zdradzając tem samem całkowitą nielojalność względem państwa litewskiego. Niedawno członkowie Dyrektorjum potajemnie bawili w Berlinie, aczkolwiek na podstawie konstytucji pertraktacje z zagranicą może prowadzić jedynie rząd centralny.

W końcu rezolucji zgromadzeni protestują przeciwko działalności obecnego Dyrektorjum, skierowanej przeciwko narodowi i państwu litewskiemu, prosząc rząd centralny o jak najrychlejsze usunięcie obecnego Dyrektorjum oraz o pociągnięcie jego członków do odpowiedzialności sądowej za zdradę stanu oraz gwałcenie istniejącej ustawy. Rezolucja ta będzie przesłana Gubernatorowi Kraju Kłajpedzkiego i opublikowana w pismach.

IX. Z ŻYCIA I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

K r o n i k a .

D z i e j e w a l k o j ę z y k l i t e w s k i w K o ś c i e l e w u j ę c i u "V i l n i a u s R y t o j u s"./c.d.patrz Biul.Kow." Nr.580/. Nowowyznaczony ks.Budra, wiedząc, że 2/3 parafjan stanowią Litwini, a mimo to nie posiadają swych nabożeństw, zwrócił się do biskupa z prośbą o zezwolenie na wygłaszanie kazań w ję.litewskim. Dowiedziawszy się o prośbie ks.Budry kilku miejscowych obszarników- Polaków zwróciło się do biskupa również, oskarżając Budrę, że jest nie księdzem, a litewskim agitatorem. Biskup na ponowne zwrócenie się Polaków, wyznaczył komisję, która stwierdziła, że Litwinów w parafji butrymańskiej jest więcej niż Polaków i że zachodzi w związku z tem potrzeba wprowadzenia litewskich nabożeństw. Dowiedziawszy się o tem jeden z obszarników Gorival sprzeciwił się decyzji komisji i obiecał ofiarować 30 ha ziemi na kościół w Butrymańcach, o ile tylko zostaną skasowane nabożeństwa litewskie. Biskup Ropp zgodził się na to i Litwini zostali bez nabożeństw.

W Bieniakoniach długi czas sprawował rządy ks.Zahorski,który w wysokim ~~xxx~~ stopniu Litwinów ciemiężył. W parafji bieniakońskiej było 4860 mieszkańców, w tem 1800 Litwinów, Nabożeńst w litewskich pomimo to nie było. Parafjanie Litwini usiłowali jednak wywalczyć sobie prawa.Ks.Zahorski, wyczuwając chęci litewskie namówił gruzę wyrostków, by w razie, gdyby Litwini usiłowali wprowadzić nabożeństwa litewskie, wszczęli alarm i zamieszki, by w ten sposób przekonać biskupa, że nabożeństwo litewskie jest zbyteczne. /c.d.n./.